

PELLO ZUBIRIA

Uranio pobretuak hondatutako Falujako haurrak

2004an bi alditan eraso zuen Irakeko Faluja AEBetako armadak, otsailean lehenbizi, azaroan oster. Hiria suntsitu zuten, Saddam Husseinen militarrek eta gerrillari sunitak babesten zituelakoan. Gaur han sortzen diren haurretako asko malformazio beldurgarriekin dator mundura. Berdin Basran eta Naiafen. Iskilu modernoek kalteak.

KARLOS ZURUTUZAK IRAKETIK ARGIA honetan bertan ezagutarazi zituen, otsailean, Basra hiriko ospitalean aurkitu zituen Nassar-en eta honen seme Mohamed minbiziz gaitxotuaeren egoera, aitaren hitzokin: “Hala ere, hemen denok dakigu izurrite hau nondik etorri den nagusiki. 91ko gerran, amerikarrek uranioa zuten bonbak bota zituzten hemen. Basora arma berriak probatzeko gunea bilakatu zen. Diotenez, euren soldadu asko ere minbiziak harrapatu zituen baina beraiek bota zituzten arma haiek, beraiek aukeratu zuten hona etortzea. Nire seme-alabek, aldiz, ez dute inoiz ezer aukeratu”.

Ekainean titulu hau eman dio *Le Monde* egunkari frantsesak gaiari: *A Fallouja, les "bébés monstres" soulèvent des questions sur les armes américaines utilisées en 2004*. Gaia bildua zuen Angélique Ferat kazetariak *France Info* irratirako eta *Paris-Match* astekarirako prestatu *L'armée américaine a-t-elle utilisé l'arme nucléaire en Irak?* erreportajetik. Londresko *The Guardian*-ek, berriz, 2010eko abenduan kronika hau plazaratu zuen: “Ikerlan batek lotu ditu Falujako jaiotzetiko malformazioak eta kantzerak AEBen erasoekin”. 2009an kronika luzeak eskaini zizkion *The Guardian*-ek gaiari. Madrilgo *El Pais*ekin loturak dituzten bi egunkariok ez

dute sentsazionalismorik egin ohi militarren aferekin.

Akordatzen Falujaz? Saddam Hussein agintetik kentzera Iraken sartu eta urtebetera erasotu zuen lehenbiziko AEBetako armadak, 2004ko apirilean. *Vigilant Resolve* operazioa sutu zuten erresistentziak hil zituelako militarrek azpikontratutako Blackwater-eko lau mertzenario.

Baina atake gogorrena azaroan egin zuten soldadu yankiek, *Phantom Fury* deitu operazioarekin. AEBetako armadaburuek aitortu zuten gudu hura izan zela “1968an Vietnamgo Hue hirian izandakotik bortitzena”. Hilak? 2.000, diote amerikarrek, eta gehienak matxino armatuak. 6.000z goiti eta gehienak zibilak, diote Irakeko mediku eta Gobernu Kanpoko Erakundeek. Falujak zeuzkan 50.000 eraikinetatik 36.000 suntsitu zituzten, 60 eskola, 65 mezkita. 200.000 herritar bihurtu zen errefuxiatu.

Karlos Zurutuzak Faluja parekatu du Gernikarekin. Zientzialari batzuei Hiroshima oroitarazten die, gerra bukatu eta askoz beranduago ere haur jaioberrietan eragin zituen ondorioengatik.

Angélique Fératek *Paris-Match*-ko *Falloujah: L'autre guerre* erreportajea ilustratzeko erabili argazkia ikaragarria da; Internetez ikusi nahi duenak aurrez arnasa sakon hartu

AEBetako Michigan estatuan inprimatzen den *The Arab American News* astekariaren orria bildu du ondoko irudiak. Urtairelaren 8-14ko zenbakiak titulu hau dakar: “Ann Arbor ospitaleko toxikologoaren ikerketak lotu ditu Falujako jaioberrien akatsak eta AEBen armak”. Ezkerreko argazkiko umeak buruan dauka malformazio nabarmena eta eskubikoak zangoetan, ziurrenik nerbioen hodiaren itxiera txarrak eraginda. Joan den martxoan Karlos Zurutuzak ARGIAKO *Iraketik* blogean “Gernika gogoan” sarrera dedikatu zion Falujari. Zurutuzak oroitarazi du amerikarrek hango erasoetan napalma erabili zutela eta fosforo zuria ere bai; hau bera izan liteke kantzer ugalketaren kausa. “2011n ere, Falujako kaleak sarraski haren lekuko mutuak dira. Zortzi urte igaro arren, falujarrak, irakiarrak, errautsetan bizi dira oraindik”, dio Zurutuzak.

beza. Samira Al-Ani doktoreak aurkeztu dion urte beteko haurraren aurpegia epelenari loa kentzekoa da.

“Argazkiak –idatzi du Fératek– ikaragarriak dira: hemen sabel hustuarekin jaiotzen den haur bat, haren barrunbeak oro zorro batean dira kanpoko aldean! Beste bat larruazalik gabe sortu da, bestea buruhezurrik gabe, burmuina agerian. Bizirik dirautenek malformazioak dituzte bihotzean, nerbio sistema osatu gabea, edo aurpegi desitxuratua. Samira oroitu da Alaa txikiak, zeinak ez baitzuen begi bat baizik bekokian!”

Blindajeak zulatzeko

2008an *Sky News* telebista britainiarrek zabaldu zuen Falujan sortzen ziren haurren artean malformazio kopuruak beldurtzekoak zirela. 2009an *The Guardian*-ek irakurleei jakinarazi zien hango ospitale nagusian hiru astetan 37 ume sortu zirela malformazioekin.

Hango ospitaleko doktoreek datu estatistiko hau eman zioten kazetariari: urte batetik bestera 15 aldiz biderkatu zirela haur jaioberrien malformazioak. Kasurik deigarriena bi buruz jaiotako haurrarena izan zen. 2010ean goraka segitu zuen estatistikak. Maiatzean Falujako ospitale nagusian sortutako 547 haurretatik %15ek malformazioak zekartzaten, hala nola nerbio hodi

2009 epean Falujan %80 handitu zela mortalitateaz; kontrastez, Egipton %19,8 eta Jordanian %17 igo zen.

2010eko abenduan Mozghan Savabiesfahani eta beste aditu batzuek aldizkari zientifiko berean ikerketa berria plazaratu zuten, zeinetan azaltzen zuten Falujan munduratzan den haur batek munduko beste edozein parajetan sortzen den edonork baino 11 aldiz arrisku handiagoa duela malformazioz jaiotzeko. Hauek zabaldu zuten 2010eko maiatzeko datua: sortutako 547 umeetatik %15ek malformazioak zekartzaten, eta beste %11 garaia baino lehen jaio ziren. Ikerketa hau izan da arma amerikanoen uranioa aipatu duen lehenbizikoa.

Laster *The Lancet* aldizkari famatua argitaratzekotan da Christopher Busbyren ikerlan berri bat, zalaparta handia eragin beharko lukeena: Busbyk dio Falujako lurzoruan, jendeen ileetan, airean eta uretan aurkitu dituela ez plutonio pobretuaren baizik eta plutonio aberastuaren arrastoak. *Le Monde*ko erredakzioan gai militarretan aditua den Jean-Dominique Merchet-i galdetuta, honek dio zentzurik ez lukeela uranio mota hau, oso erradiaktiboa dena, erabiltzea potentzia batek non eta bere soldaduak ere tartean diren lekuan. Ikusi beharko da.

Aldiz, uranio pobretua usatu dela ez du inork eztabaidatzen. AEBetako gobernuak dio inon ez dela demostratu gizakiari kalte egiten diotik. Uranioa oso metal astuna izanik, ahalmen berezia dauka eraikinetan bezala tankeetan ipinitako blindajeak zultzeko. Antza denez, gizakiaren geneak ere zultzatzen ditu. ■

16 JANUARY 8-14, 2011

The Arab American News

VOL. 27 Issue # 13

IRAQ WAR AFTERMATH

New study from Ann Arbor toxicologist links Fallujah birth defects to U.S. weapons

By Nick Meyer
The Arab American News

A new study has shed light on the massive surge in post-war birth defects in Fallujah, Iraq, showing for the first time that an epidemic of reproductive abnormalities has likely been caused by the presence of metals in the environment, potentially from the residues of munitions used by American armed forces on the city in 2004.

A team of four researchers: environmental toxicologist Mozghan Savabiesfahani of Ann Arbor, Samira Alaani of Fallujah General Hospital, Mohammad Tafash of Al-Anbar University in Fallujah, and geneticist Paola Manduca of the University of Genoa in Italy, conducted the study, which has drawn international attention from outlets such as the British Broadcasting Corporation (BBC), Al Jazeera, and The Guardian newspaper of London.



A total of 547 births in Fallujah General Hospital showed that 15% of babies born in May had massive birth defects, many of them life-threatening, compared to the world average of 2-3%, according to the study. The rates rose sharply in the first half of 2010 and are likely to continue rising.

itxi gabea –burmuinean bezala zangoetan eragin kaltegarriak dituena–, anormalitateak bihotzean edo hezur-duran, kantzerrak...

Kazetariak Zainab Abdul Latif ezagutu zuen, 29 urteko ama gaztea. Haren hiru haurretatik, ez 6 urteko Mariam, ez 5eko Amar eta ez 3ko Mustafa ez dira oinez ibiltzeko gai. Ezin dute ez jan ez edan laguntzarik gabe. Medikuek esan diote atzeratuak direla eta nerbio sisteman paralisia dutela.

“2003a baino lehen –esan zuen ospitaleko zuzendari Ayman Qaisek– itxuragabetasunok oso bakan suertatzen ziren. Orain izugarri ugarritu dira”. Irakeko nahiz Britainia Handiko mediku batzuek Nazio Batuen Erakundeko idazkari nagusiari eskatu zioten ikerketa batzorde berezia eta independentea antolatzeko, gerraren kalteak aztertu eta barreiatutako gai toxikoak garbitzen laguntzeko.

Christopher Busby, Green Audit kontsultoriako kidea eta maila apaleko erradiazioen eraginetan berezitua, seguru dago amerikarrek hiriarren bonbaketan erabilitako armetan dantzala gakoak. Legeak debekatutako fosforo zuriaz gain, AEBen artilleriak usatu zituen uranio pobretuz aberastutako –horrela eleztatzen dira militarrek– munizioak. Busbyk Malak Hamdan eta Entesar Ariabirekin burututako ikerketa 2010ean *International Journal of Environmental research and Public Health* aldizkariak plazaratu zuen, erakutsiz 2006-

siari eskatu zioten ikerketa batzorde berezia eta independentea antolatzeko, gerraren kalteak aztertu eta barreiatutako gai toxikoak garbitzen laguntzeko.





**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira